

Від інструментів фінансування до спроможності реалізації: масштабування реновації муніципальних громадських будівель в Україні

Варшава, липень 2026

Данило Мойсеєнко

Bundesministerium
für Forschung, Technologie
und Raumfahrt

HZB Helmholtz
Zentrum Berlin

Версія 1.0

Green Deal Україна

Helmholtz-Zentrum Berlin für Materialien und Energie
Albert-Einstein-Str. 16, 12489 Berlin

Контакти авторів:

Данило Мойсеєнко: danylo.moiseienko@forum-energii.eu
greendeal.ua@helmholtz-berlin.de

Дослідження підготовлено в межах Green Deal Україна (GDU) — німецько-польсько-українського проекту, ініційованого Helmholtz-Zentrum Berlin. Forum Energii — польський аналітичний центр з питань енергетики та партнер GDU, який долучився до підготовки звіту.

Думки, висловлені в цій публікації, належать виключно автору (авторам).

Зміст

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	1
РЕЗЮМЕ	1
ВСТУП	2
1 ПОТОЧНИЙ СТАН	2
2 НАЯВНІ МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ	4
2.1 ІНСТРУМЕНТИ МФО	5
2.2 ГРАНТОВІ ТА ДОНОРСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ	8
2.3 ВНУТРІШНІ ТА РИНКОВІ ІНСТРУМЕНТИ	9
3 ВУЗЬКІ МІСЦЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	11
3.1 ПЛАНУВАННЯ НА РІВНІ ГРОМАД	12
3.2 БАЗОВІ ДАНІ	12
3.3 ЕНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТ	12
3.4 СПРОМОЖНІСТЬ ГОТУВАТИ ПРОЄКТИ	12
3.5 ФІНАНСОВІ ОБМЕЖЕННЯ ГРОМАД ТА ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ЗАПОЗИЧЕНЬ	13
3.6 ПРОБЛЕМИ ОСВОЄННЯ ФІНАНСУВАННЯ ТА ДОСТУПУ	14
4 ВИСНОВКИ	15
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	16

Перелік рисунків і таблиць

Таблиця 1: Інструменти підтримки та обмеження реалізації реновації МГБ	4
Рисунок 1: Інструменти підтримки МГБ за типом фінансування	11

Список скорочень

КМУ: Кабінет Міністрів України

ФДУ: Фонд декарбонізації України

ЄБРР: Європейський банк реконструкції та розвитку

ЄІБ: Європейський інвестиційний банк

ELENA: Європейська допомога місцевій енергетиці (інструмент ЄІБ)

ЕРС: енергосервісний договір

ЕСКО: енергосервісна компанія

E5P: Східноєвропейське партнерство з енергоефективності та довкілля

GRPU: Програма NEFCO «Зелене відновлення України»

МФО: міжнародна фінансова організація

KfW: Банк розвитку KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau)

МЕР: місцевий енергетичний план

Мінрозвитку: Міністерство розвитку громад та територій України

МГБ: муніципальна громадська будівля

NEFCO: Північна екологічна фінансова корпорація

NFOŚiGW: Національний фонд охорони довкілля та водного господарства (Польща)

NZEB: будівля з близьким до нульового рівнем споживання енергії

PSEEF: Рамковий механізм фінансування енергоефективності публічного сектору (ЄБРР)

RLF: Рамкова програма стійкості та збереження засобів до існування (ЄБРР)

Держенергоефективності: Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України

ТД: технічна допомога

UMIP: Програма розвитку муніципальної інфраструктури України (ЄІБ)

ПРООН: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй

UPBEE: Програма «Енергоефективність громадських будівель в Україні» (ЄІБ)

УФСІ: Український фонд соціальних інвестицій

Резюме: Громадські будівлі надають життєво важливі послуги та, за умов повторюваних атак на енергосистему, є складовою інфраструктури стійкості України; термомодернізація посилює цю функцію, водночас скорочуючи споживання енергії. Реновація цього фонду також стає дедалі нагальнішим зобов'язанням як у межах наближення до законодавства ЄС, так і відповідно до власних цілей України на 2030 рік. До повномасштабного вторгнення ЄІБ оцінив мінімальну потребу в реновації громадських будівель України у €2 млрд.

У цьому дослідженні систематизовано наявні інструменти для задоволення цієї потреби: приблизно €190 млн кредитного фінансування від МФО, яке вже доступне або щодо якого взято фінансові зобов'язання, та близько €87 млн грантової і донорської підтримки енергоефективної реновації муніципальних громадських будівель (МГБ). Це лише невелика частка навіть довоєнної оцінки потреби. Фінансування також фрагментоване: лише одна програма (UPBEE) пропонує громадам постійно діючий відкритий конкурсний відбір, тоді як інші інструменти реалізуються через вузькі підкомпоненти, доступ за результатами переговорів із наявними містами-партнерами, відібрані донорами портфелі або переліки конкретних проєктів. Унаслідок цього фінансування, обсяг якого можна ідентифікувати, зосереджене в невеликій кількості міст. Внутрішні канали — державний Фонд декарбонізації та ринок ЕСКО — функціонують, але поки що відіграють незначну роль у глибокій реновації МГБ.

Фінансування справді бракує, однак за нинішніх обсягів більш безпосереднє обмеження полягає в тому, що навіть наявні кошти не освоюються повністю. Про завершення робіт на першій будівлі в межах UPBEE було повідомлено лише у квітні 2026 року; п'ять громад вийшли з попередніх раундів. Лише 69 громад (близько 5%) мають затверджений місцевий енергетичний план, який тепер є умовою доступу до державної підтримки енергоефективності; близько 6% задокументованих громадських будівель мають сертифікат енергетичної ефективності; приблизно для 5% будівель у національній базі даних наявні дані про енергоспоживання; менше ніж кожна п'ята громада звітує про діяльність з енергоменеджменту; а регіональні Офіси декарбонізації та енергоефективності працюють лише у восьми областях. Ці слабкі місця посилюють одне одного: слабке планування зменшує попит на дані; неповні дані послаблюють енергоменеджмент і проєктні портфелі; недостатні портфелі загострюють обмеження щодо запозичень; а фінансові обмеження можуть спрямовувати дефіцитні кошти на аварійні ремонти замість глибокої реновації. Ще один інструмент із таким самим дизайном, ймовірно, відтворив би цю модель.

Потрібна незалежна від окремих програм система реалізації поряд із фінансуванням зі зниженими ризиками:

- Громади мають розглядати енергетичне планування як відправну точку для формування проєктного портфеля, а не як формальний документ для дотримання вимог; у цьому їх має підтримувати нова регіональна посередницька ланка.
- Держенергоефективності могло б визначити мінімальний пакет даних про будівлі, який Мінрозвитку та МФО могли б запровадити як спільну умову доступу, передбачивши фінансування підготовки даних там, де бракує спроможності.
- Місцеві ради мають перетворити енергоменеджмент на постійну функцію зі штатним персоналом і ухвалити положення про стимули, прив'язані до економії; типові положення на національному рівні дало б змогу частково фінансувати цю функцію за рахунок досягнутої економії.

- Держенергоефективності та Мінрозвитку мають поширити мережу регіональних офісів підтримки на всю країну та додати до UPBEE або Ukraine FIRST вікно підготовки проєктів за моделлю ELENA.
- МФО, Міністерству фінансів та донорам варто розглянути кредитні гарантії, механізми покриття перших збитків, підтримку процентних ставок, довші строки кредитування та допомогу громадам у проходженні процедур погодження місцевих запозичень у випадках, коли очікується масштабування кредитного фінансування реновації.
- Розробникам програм слід диференціювати шляхи доступу залежно від готовності громад і зробити об'єднання однотипних будівель у пакети стандартною практикою, щоб невеликі проєкти стали придатними для фінансування.

Україні не слід створювати ще один ізольований інструмент підтримки, якщо він не усуватиме ці системні вузькі місця. Для подолання розриву потрібні і додаткове фінансування, і спроможність його освоїти та перетворити на реалізовані проєкти.

Вступ

Як і в інших країнах світу, громадські будівлі в Україні — лікарні, заклади освіти та адміністративні будівлі — забезпечують надання життєво важливих суспільних послуг. Російсько-українська війна підвищує їхнє значення: за умов повторюваних атак на енергосистему вони є важливою складовою інфраструктури стійкості України. Цю функцію стійкості вони виконують, підтримуючи теплопостачання та надання життєво важливих послуг під час перебоїв у постачанні, а також забезпечуючи безпечніші простори для надання послуг чи підтримки населення в кризових ситуаціях. Крім того, після термомодернізації будівлі зменшують навантаження на місцеві енергосистеми завдяки нижчому споживанню енергії.

У цьому дослідженні представлено чинні механізми підтримки енергоефективної реновації муніципальних громадських будівель (МГБ) в Україні та проаналізовано вузькі місця, які перешкоджають перетворенню цих інструментів на масштабовану систему реновації. Дослідження ґрунтується на тезі, що масштабування реновації МГБ одночасно стримують два чинники. Обсяг підтримки, який можна ідентифікувати, значно нижчий за оцінену потребу, тому фінансування справді бракує. Однак більш безпосереднє обмеження полягає в тому, що навіть наявне сьогодні фінансування не освоюється повністю через слабкість системи реалізації: неповні дані про будівлі, часткове впровадження енергоменеджменту, обмежену спроможність готувати проєкти, нерівні можливості для запозичень і фрагментовані шляхи доступу до інструментів підтримки. Це не означає, що фінансування не має значення; однак додаткові кошти не перетворюються на завершені проєкти з реновації, якщо паралельно не посилити цю систему реалізації.

1 Поточний стан

Потреби України в реновації громадських будівель є значними, тоді як інформаційна база для визначення пріоритетів інвестування залишається неповною. У 2020 році, підписуючи Програму «Енергоефективність громадських будівель в Україні» (UPBEE), Європейський

інвестиційний банк (ЄІБ) оцінив довоєнну мінімальну потребу в інвестиціях у реновацію громадських будівель України у €2 млрд (ЄІБ, 2020). Проте серед 18 268 державних і комунальних будівель, охоплених звітністю Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності) щодо енергоменеджменту у 2025 році, сертифікацію енергетичної ефективності пройшли лише 1 117, або близько 6,1%. Із цієї сертифікованої підвибірки 606 будівель було віднесено до найнижчого класу енергоефективності G (Держенергоефективності, 2026). Хоча ці дані не є повним національним реєстром, вони свідчать і про низьке охоплення сертифікацією, і про незадовільні енергетичні характеристики задокументованого фонду.

Наближення до законодавства ЄС і власні цілі політики України посилюватимуть тиск на громади щодо практичного виконання вимог:

- Переглянута Директива про енергоефективність чіткіше поширює зобов'язання публічного сектору на місцевий, регіональний та національний рівні. Зокрема, вона встановлює ціль щодо щорічного скорочення кінцевого енергоспоживання органів публічного сектору на 1,9% та зобов'язання щороку проводити реновацію щонайменше 3% загальної площі будівель площею понад 250 м², що належать органам публічного сектору (Європейський Союз, 2023).
- Переглянута Директива про енергетичні характеристики будівель також вимагає, щоб із 2028 року нові громадські будівлі були будівлями з нульовими викидами (Європейський Союз, 2024).
- Довгострокова стратегія термомодернізації будівель в Україні на період до 2050 року встановлює цілі до 2030 року. Серед них — функціонування систем енергоменеджменту щонайменше у 90% громад, відповідність щонайменше 36% житлових і громадських будівель мінімальним вимогам до енергоефективності та доведення щонайменше 10% громадських будівель до стандарту будівель із близьким до нульового рівнем споживання енергії (NZEB) (КМУ, 2023).

Довгострокові цілі України також передбачають досягнення громадськими будівлями рівня NZEB, проте чинні інструменти реновації переважно встановлюють критерієм прийнятності нижчі обов'язкові рівні енергетичних характеристик. Це вказує на невідповідність між довгостроковими амбіціями та стандартами, які нині фактично застосовуються в основних механізмах підтримки.

Із 1 січня 2026 року затверджений місцевий енергетичний план (МЕП) став передумовою доступу громад до державної підтримки енергоефективності (Держенергоефективності, 2025). Це створює корисний зв'язок між державним фінансуванням і визначенням місцевих пріоритетів, але рівень охоплення залишається низьким: станом на 1 січня 2026 року лише 69 із приблизно 1 439 громад (5%) мали затверджені МЕП (Держенергоефективності, 2026).

Станом на грудень 2025 року в національній базі даних будівель було зареєстровано 3 059 будівель, із яких 2 921 — громадські; лише для 148 із них (4,8%) були внесені показники споживання енергоресурсів (Держенергоефективності, 2026).

Звітність Держенергоефективності щодо енергоменеджменту дає ширшу, але все ще неповну картину. У 2025 році про діяльність з енергоменеджменту Держенергоефективності звітували 286 із 1 469 громад України, або 19,5%. Ця звітність охоплювала 18 268 державних і комунальних будівель (Держенергоефективності, 2026). У межах цієї вибірки 37,3% мали затверджені плани діяльності з енергоменеджменту, а 36,8% — запроваджені автоматизовані системи моніторингу. Для 7 792 будівель у 18 регіонах було розраховано базові енергетичні показники; звітне річне споживання становило 171 кВт·год/м² на рік (Держенергоефективності, 2026). Однак в умовах війни цей показник споживання складно інтерпретувати: він може відображати недостатнє опалення, часткове використання будівель, обмеження енергоспоживання або скорочення обсягів надання послуг, а не нормальний рівень попиту чи забезпечення належного комфорту.

2 Наявні механізми підтримки

Інструменти підтримки реновації МГБ із підвищенням енергетичних характеристик в Україні можна поділити на три категорії: (1) інструменти міжнародних фінансових організацій (МФО), (2) грантові та донорські інструменти, (3) внутрішні механізми фінансування та ринкові інструменти. Ці три групи відрізняються не лише формою фінансування, а й шляхом доступу, який вони пропонують українським громадам, та типом проєктів, які реально можуть бути реалізовані. Нині жоден інструмент не поєднує відкритий конкурсний механізм доступу, окремий масштабний бюджет на термомодернізацію МГБ і переконливий досвід завершення проєктів у широкому колі громад.

Таблиця 1: Інструменти підтримки та обмеження спроможності громад реалізовувати енергоефективну реновацію МГБ

Інструмент	Основний шлях доступу	Підтримка, релевантна для МГБ (орієнтовно) / масштаб	Основне виявлене обмеження реалізації/доступу
UPBEE	Відкритий конкурсний відбір громад	Кредит ЄІБ близько €100 млн для підпроєктів у громадських будівлях + €14 млн грантів/ТД; понад 140 будівель у понад 70 громадах	Підготовка проєктів, погодження запозичень, закупівлі, спроможність до реалізації
UMIP	Обмежений окремий портфель МГБ у ширшій рамці муніципальної інфраструктури	Щонайменше €21,4 млн ідентифікованих виплат на енергоефективність	Реновація МГБ є невеликим підкомпонентом ширшої інфраструктурної рамки
PSEEF	Рамковий механізм ЄБРР через місцеві енергосервісні структури / гарантії	€31 млн ідентифікованих довоєнних зобов'язань щодо громадських будівель у Кременчуці та Дніпрі	Місцеві гарантії та спроможність управляти структурами ЕСКО/ЕРС

Інструмент	Основний шлях доступу	Підтримка, релевантна для МГБ (орієнтовно) / масштаб	Основне виявлене обмеження реалізації/доступу
RLF	Двосторонній рамковий механізм ЄБРР воєнного часу з наявними містами-партнерами	€37 млн кредитування ЄБРР + близько €14 млн грантів у Дніпрі та Рівному	Попередні відносини з МФО, доступ за результатами переговорів, підготовка проєктів
NEFCO GRPU	Донорські або проєктні вікна, часто з попередньо відібраними громадами	Проєкти з енергоефективності в будівлях закладів освіти й охорони здоров'я, близько €31 млн ідентифікованого зовнішнього фінансування	Доступ за посередництва донорів і відібрані проєктні портфелі
KfW/УФСІ	Переліки реалізації конкретних проєктів	€14,45 млн — УФСІ VII; €13,56 млн — УФСІ VIII; 35 закладів охорони здоров'я	Секторальне/географічне спрямування, посередництво в реалізації
ФДУ	Внутрішній кредитний інструмент	Кредити на суму від €120 000 до €90 млн; 74 проєкти, з яких один — термомодернізація МГБ: загальна вартість €12,7 млн, кредит/лізинг ФДУ — €3,8 млн	Кредитоспроможність, власний внесок, десятирічний горизонт погашення
ЕСКО	Модель ЕСКО/ЕРС за підтримки технічної допомоги	46 пілотних проєктів термомодернізації на €300 млн (€5,8 млн) у хвилі 2024 року	Базові дані, енергоменеджмент, верифікація економії, ризики інфляції/окупності

Примітки: 1) Інструменти враховано, якщо вони були відкриті або перебували на стадії реалізації у період із 2022 року до початку 2026 року. 2) Наведені обсяги фінансування є ідентифікованими та орієнтовними, а не такими, що підсумовуються, і не включають власні внески громад; для UPBEE показано окремий бюджет на громадські будівлі, а для багатосекторальних інструментів — ідентифіковану вартість підпроєктів МГБ, тому ці значення є нижніми межами. 3) Суми у гривнях перераховано за офіційним курсом Національного банку України — 51,7 грн/євро (червень 2026 року).

2.1 Інструменти МФО

Перша група ґрунтується на кредитах МФО, які передаються громадам за різними моделями та поєднуються з грантовим співфінансуванням і технічною допомогою від Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (E5P) або Інвестиційної платформи сусідства ЄС (NIP). Чотири інструменти цієї групи мають істотні обсяги термомодернізації МГБ: Програма ЄІБ «Енергоефективність громадських будівель в Україні» (UPBEE), Програма ЄІБ з розвитку муніципальної інфраструктури України (UMIP), Рамковий механізм Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) з фінансування енергоефективності публічного сектору (PSEEF) та Рамкова програма ЄБРР зі стійкості та збереження засобів до існування (RLF).

Програма «Енергоефективність громадських будівель в Україні» (UPBEE) є флагманським інструментом енергоефективної реновації муніципальних громадських будівель і найчіткіше оформленою постійно діючою програмою з відкритим конкурсним відбором для громад. Програму започатковано у 2020 році; нею управляє Міністерство розвитку громад та територій України (Мінрозвитку). Її основу становив рамковий кредит ЄІБ у €300 млн, спрямований на підвищення енергоефективності близько 1 000 громадських будівель (ЄІБ, 2020). Кредит доповнюють технічна допомога та інвестиційні гранти від NIP ЄС і E5P сукупним обсягом близько €14 млн (ЄІБ, 2021; 2024). Після повномасштабного вторгнення Росії €200 млн із початкового кредиту було переспрямовано на невідкладну підтримку України, тож на підпроекти у громадських будівлях залишилося близько €100 млн (Мінрозвитку, 2025). Із 2023 року було проведено чотири раунди відбору; станом на квітень 2026 року програма підтримувала реновацію понад 140 будівель у більш ніж 70 громадах, а про перший завершений об'єкт було повідомлено у квітні 2026 року (EEAS, 2026; Мінрозвитку, 2026). Визначальне обмеження зумовлене не так конструкцією інструменту, як тривалістю ланцюга реалізації — підготовки проєкту, погодження запозичення, закупівель і виконання робіт, — що відділяє наявне фінансування від завершеної реновації.

Доступ до UPBEE є конкурентним, але вимогливим. Прийнятними заявниками є органи місцевого самоврядування, а запропоновані підпроекти мають стосуватися громадських будівель, зокрема закладів освіти, дитячих садків, закладів охорони здоров'я та інших громадських будівель. Підпроекти мають передбачати комплексну термомодернізацію, а не окремі заходи, та забезпечувати щонайменше клас енергоефективності С відповідно до державних будівельних норм України (Мінрозвитку, 2026). Заявники повинні подати рішення про здійснення місцевого запозичення, енергетичний аудит або енергетичний сертифікат, а також супровідну проєктну документацію. Місцеві бюджети покривають інші витрати, не охоплені кредитом, а будівлі-учасниці мають залишатися у громадському використанні щонайменше 20 років після реалізації проєкту.

На практиці п'ять громад вийшли з попередніх раундів, зокрема через затримки з погодженням місцевих запозичень Міністерством фінансів, зміну бюджетних прогнозів і пошкодження будівель-учасниць унаслідок війни (UDEPP, 2025). Це показує, що самого відкритого конкурсу недостатньо, якщо бракує спроможності готувати проєкти, можливостей для запозичень або підтримки реалізації.

Програма розвитку муніципальної інфраструктури України (UMIP) — старіший рамковий кредит ЄІБ для муніципальної інфраструктури, підписаний у 2015 році з бюджетом €400 млн на проєкти громадської інфраструктури в середніх і великих містах України. За своєю конструкцією програма є багатосекторальною та охоплює централізоване теплопостачання, водопостачання і водовідведення, тверді побутові відходи, вуличне освітлення та енергоефективність громадських будівель (ЄІБ, 2015). Серед релевантних підпроектів з енергоефективності громадських будівель — школи, дитячі садки й заклади охорони здоров'я у Запоріжжі, Кам'янському, Луцьку, Сумах, Тернополі та Волинській області (EEAS, 2023; 2025). Згідно з публічно оголошеними виплатами, щонайменше €21,4 млн було спрямовано на підпроекти з енергоефективності громадських будівель; додаткові змішані виплати UMIP

також охоплювали модернізацію шкіл і дитячих садків у Сумах (EEAS, 2023; 2025). Отже, компонент громадських будівель, вочевидь, залишається порівняно невеликою частиною рамкового механізму на €400 млн, основною логікою якого є ширша модернізація муніципальної інфраструктури.

Рамковий механізм ЄБРР з фінансування енергоефективності публічного сектору (PSEEF) було затверджено у грудні 2017 року в обсязі до €100 млн (ЄБРР, 2017). PSEEF застосовував модель муніципальної енергосервісної компанії: комунальні компанії з енергоменеджменту залучали позики під місцеві гарантії для фінансування заходів з енергозбереження у громадських будівлях та інфраструктурі вуличного освітлення. Заходи з енергоефективності в межах механізму реалізовувалися через енергосервісні договори приватними будівельними, інженерними або енергосервісними компаніями, відібраними на конкурентних тендерах (ЄБРР, 2017). Таким чином, PSEEF став спеціалізованим рамковим механізмом ЄБРР для підтримки енергоефективності публічного сектору та розвитку ринку ЕСКО в Україні. Однак на практиці його довоєнні підпроєкти, обсяг яких можна ідентифікувати, були зосереджені у Кременчуці та Дніпрі. Кременчук отримав кредит ЄБРР до €6 млн на заходи з енергоефективності у 66 громадських будівлях, а Дніпро — кредит до €25 млн для 98 будівель (ЄБРР, 2017; 2020). У 2025 році ЄБРР схвалив новий підпроєкт PSEEF для громадських будівель у Кривому Розі (ЄБРР, 2025b), що свідчить про доступність механізму для нових підпроєктів у громадських будівлях і після перших довоєнних проєктів.

Рамкова програма стійкості та збереження засобів до існування (RLF) — парасолькова рамкова програма ЄБРР воєнного часу, оголошена у 2022 році та згодом розширена; спочатку вона охоплювала Україну і 12 постраждалих країн (ЄБРР, 2022). В українському портфелі термомодернізація МГБ представлена лише невеликою кількістю підпроєктів, які можна ідентифікувати. Можна виокремити два підпроєкти: у Дніпрі, що охоплює близько 88 громадських будівель (ЄБРР, 2025a), та в Рівному, що охоплює 24 громадські будівлі й поєднує термомодернізацію огорожувальних конструкцій зі встановленням сонячних фотоелектричних установок, акумуляторних систем зберігання енергії, теплових насосів і систем вентиляції з рекуперацією тепла (ЄБРР, 2026). Обидва проєкти реалізуються в містах, які вже були партнерами ЄБРР; загальноукраїнського запрошення до висловлення зацікавленості не оприлюднювали. Сукупна вартість двох ідентифікованих підпроєктів становить близько €55 млн: €37 млн кредитування ЄБРР, приблизно €14 млн інвестиційних грантів E5P та інших донорів і €3,5 млн власних внесків громад (ЄБРР, 2025a; 2026).

У сукупності ці чотири інструменти дають змогу ідентифікувати близько €190 млн доступного або вже підтвердженого фінансування енергетичної реновації МГБ: цільовий фінансовий пакет UPBEE та ідентифіковані підпроєкти в межах трьох інших інструментів. Їх доповнюють гранти й технічна допомога, зокрема близько €14 млн, пов'язаних лише з UPBEE. Порівняно з мінімальною потребою в реновації, яку ЄІБ ще у 2020 році оцінив у €2 млрд (ЄІБ, 2020), ключовим обмеженням є не відсутність цієї групи інструментів, а її обмежене охоплення: ідентифіковане фінансування залишається зосередженим у невеликій кількості міст. Шляхи доступу відрізняються: відкритий конкурс UPBEE, вузькі портфелі UMIP і PSEEF та двосторонні

переговори RLF з наявними партнерами. Однак обмеження повторюються: підготовка проєктів, погодження запозичень, місцеві гарантії, закупівельна спроможність і тривалі строки реалізації. Вбудована технічна допомога частково компенсує слабку спроможність готувати проєкти, проте вона прив'язана до окремих програм і не замінює дієвої системи реалізації на рівні громад.

2.2 Грантові та донорські інструменти

Друга група складається з грантових і донорських інструментів, які підтримують енергоефективну реновацію МГБ, але не функціонують як окремі кредитні інструменти МФО. Програма Північної екологічної фінансової корпорації (NEFCO) «Зелене відновлення України» (GRPU) та Банк розвитку KfW (KfW)/Український фонд соціальних інвестицій (УФСІ) спрямовують донорське фінансування на відібрані проєкти у громадських будівлях через посередників з реалізації. Натомість Е5Р є наскрізним механізмом поєднання грантів із фінансуванням, прив'язаним до інвестицій під проводом МФО. Для громад ключова відмінність полягає у шляху доступу: підтримка зазвичай надається відповідно до пріоритетів донорів, через відбір у межах конкретної програми або через відповідний пакет фінансування в межах проєкту МФО, а не через постійно діючий відкритий конкурс для громад. Отже, ці інструменти забезпечують важливу, але фрагментовану підтримку реновації МГБ.

Програма NEFCO «Зелене відновлення України» (GRPU) була започаткована у 2022 році як інструмент відновлення після повномасштабного вторгнення, що надає фінансову й технічну підтримку громадам та організаціям комунальної власності. NEFCO повідомляє, що з липня 2022 року мобілізувала понад €400 млн на заходи із зеленого відновлення України; близько 50 проєктів тривають, а 30 завершено з 2022 року (NEFCO, 2025a). Програма об'єднує кілька каналів. Перша фаза після 2022 року базується на грантах, тоді як запланована друга фаза має перейти до змішаного фінансування, що поєднуватиме інвестиційні кредити та гранти (NEFCO, 2025b). Доступ не здійснюється через постійно діючий відкритий конкурс для громад, аналогічний UPBEE: низка заходів під управлінням NEFCO реалізується у попередньо відібраних громадах або через донорські вікна для конкретних проєктів, тому шлях доступу є менш стандартизованим і більше залежить від конкретної програми.

Термомодернізація громадських будівель представлена в українському портфелі NEFCO як до повномасштабного вторгнення, так і під егідою GRPU, але залишається лише одним компонентом ширшої програми зеленого відновлення. Можна ідентифікувати кілька проєктів реновації громадських будівель, хоча наведені показники не є безпосередньо порівнюваними. Довоєнний досвід охоплює проєкт енергоефективності громадських будівель у Чернівцях, профінансований кредитом NEFCO та грантом Е5Р загальним обсягом €8,2 млн (NEFCO, 2023). Через канали воєнного часу Рівне отримало €1,56 млн грантового фінансування ЄС для енергоефективної модернізації центрів догляду (NEFCO, 2024a). В Овручі очікується близько €3,4 млн на реновацію школи та двох будівель міської лікарні (NEFCO, 2024b). До більших прикладів, зосереджених на школах, належать реновація шкіл у Львові, Чорткові та Іванкові до стандарту NZEB з очікуваним бюджетом до €13 млн (NEFCO, 2024c), а

також проєкт школи NZEB у Микуличах, який передбачає заміну двох пошкоджених війною шкільних будівель і підтримується внеском Фінляндії у програму в розмірі €5 млн (NEFCO, 2024d).

Банк розвитку KfW/Український фонд соціальних інвестицій (KfW/УФСІ). KfW спрямовує інвестиції в соціальну інфраструктуру за підтримки Уряду Німеччини та ЄС через УФСІ — незалежну неприбуткову організацію, яка з 2008 року виконує функції агенції KfW з реалізації проєктів (KfW, б. д.). Для енергоефективної реновації МГБ найбільш безпосередньо релевантними ідентифікованими напрямками KfW/УФСІ є УФСІ VII та УФСІ VIII, обидва зосереджені на закладах охорони здоров'я. УФСІ VII, профінансований грантом Уряду Німеччини через KfW у розмірі €14,45 млн, модернізував і оснастив 26 медичних закладів на сході України; у 17 із них, за результатами аудитів до та після реновації, зафіксовано показник енергозбереження понад 25% (УФСІ, 2024). УФСІ VIII надає €13,56 млн грантових коштів Уряду Німеччини/KfW на енергоефективну реновацію, оснащення та навчання в закладах первинної і вторинної медичної допомоги. Чинний перелік реалізації охоплює дев'ять медичних закладів, переважно у Дніпропетровській і Харківській областях, а також один заклад у Київській області; період реалізації тривав до 30 червня 2026 року (УФСІ, 2026). Отже, доступ відбувається через переліки реалізації конкретних проєктів у заздалегідь визначених секторах і регіонах, а не через постійно діючий конкурсний відбір.

Надаючи гранти та посередницьку підтримку реалізації, ця група може знижувати бар'єри підготовки й запозичення для відібраних громад і об'єктів. Водночас вона не створює широкої та передбачуваної точки входу для громад з обмеженою спроможністю готувати проєкти або залучати позикові кошти: реновація громадських будівель залишається вибірковим підкомпонентом ширших донорських портфелів, а не окремою масштабованою програмою.

2.3 Внутрішні та ринкові інструменти

Третя група спирається на внутрішнє публічне фінансування та приватний капітал, залучений на ринкових умовах, а не на кредитування МФО. Для термомодернізації МГБ важливі два інструменти: Фонд декарбонізації України (ФДУ), внутрішній кредитор із державною підтримкою, та модель енергосервісної компанії (ЕСКО) — ринковий механізм, за якого приватні компанії фінансують і реалізують заходи за рахунок майбутньої економії. Модель ЕСКО за своєю природою є внутрішньою та ринковою, хоча описана нижче підтримка підготовки, зокрема аудити, проєкти договорів і допомога із закупівлями, надається не з внутрішніх джерел, а у межах донорської програми ПРООН.

Фонд декарбонізації України (ФДУ) створено у 2024 році. Фонд фінансується переважно за рахунок надходжень від екологічного податку за викиди CO₂ стаціонарними джерелами забруднення; у державному бюджеті на 2026 рік передбачено видатки в обсязі €1 884,3 млн (Держенергоефективності, 2026). ФДУ є одним із небагатьох постійно діючих інструментів, до яких громади можуть звертатися без посередництва МФО. До кола позичальників, які мають право на фінансування, належать органи місцевого самоврядування та комунальні підприємства. Основним фінансовим продуктом Фонду є кредит у гривні з державною

підтримкою в розмірі від €120 тис. до €90 млн, із фіксованою процентною ставкою 5–9% річних, строком до 10 років, мінімальним власним внеском у розмірі 15% та пільговим періодом до 12 місяців (ФДУ, 2025). До прийнятних типів проєктів належать заходи з підвищення енергоефективності будівель, зокрема проєкти, що реалізуються за моделлю енергосервісу (ЕСКО). Під ними розуміється термомодернізація, яка забезпечує підвищення класу енергоефективності будівлі понад мінімальні встановлені вимоги (ФДУ, 2025).

Однак на практиці ФДУ переважно кредитує промислову декарбонізацію. Станом на 2025 рік фонд профінансував 74 проєкти у 17 областях; понад 94% портфеля припадало на промислову декарбонізацію, а решта — на муніципальні проєкти та проєкти критичної інфраструктури. Наразі профінансовано лише один проєкт термомодернізації МГБ загальною вартістю €12,7 млн, із яких €3,8 млн було надано через кредитну та лізингову підтримку ФДУ (Держенергоефективності, 2026). У контексті реновації МГБ два елементи механізму можуть обмежувати попит на фінансування. По-перше, кредити ФДУ надаються на строк до 10 років, що, ймовірно, краще відповідає заходам із коротшим строком окупності, ніж пакетам глибокої реновації громадських будинків. По-друге, доступ до кредитів ФДУ не є автоматичним. ФДУ оцінює кредитоспроможність позичальника і може вимагати забезпечення, зокрема поруку, заставу або іпотеку. Для муніципалітетів ці вимоги поєднуються з чинними обмеженнями щодо місцевих запозичень і процедурами погодження Міністерством фінансів, що ускладнює використання цього інструменту органами місцевого самоврядування з обмеженими можливостями залучення позикового фінансування (ФДУ, б. д.; Міністерство фінансів України, б. д.).

Модель ЕСКО (енергосервісної компанії) виявляє інший аспект тієї самої проблеми реалізації. У принципі, за моделлю ЕСКО/енергосервісного договору приватна компанія може впроваджувати, а іноді й фінансувати або організовувати фінансування заходів з енергоефективності у громадській будівлі; погашення прив'язується до верифікованої або гарантованої економії (МЕА, 2018). Підтриманий ПРООН напрям ЕСКО є технічною допомогою, а не фінансуванням: ПРООН проводила енергетичні аудити, готувала проєкти енергосервісних договорів і тендерну документацію та підтримувала закупівлі. Загалом у межах своєї роботи вона безпосередньо підтримала 148 пілотних проєктів ЕСКО у громадських будівлях, але охоплення глибокої реновації залишається обмеженим. В останній хвилі 2024 року з 95 пілотних проєктів 46 були проєктами термомодернізації громадських будівель (близько €300 млн, або близько €5,8 млн; заявлена економія — 17–70%; строки договорів — 10–15 років), тоді як 48 проєктів сонячної генерації залучили більш ніж удвічі більший обсяг інвестицій — близько €658 млн (ПРООН, 2025).

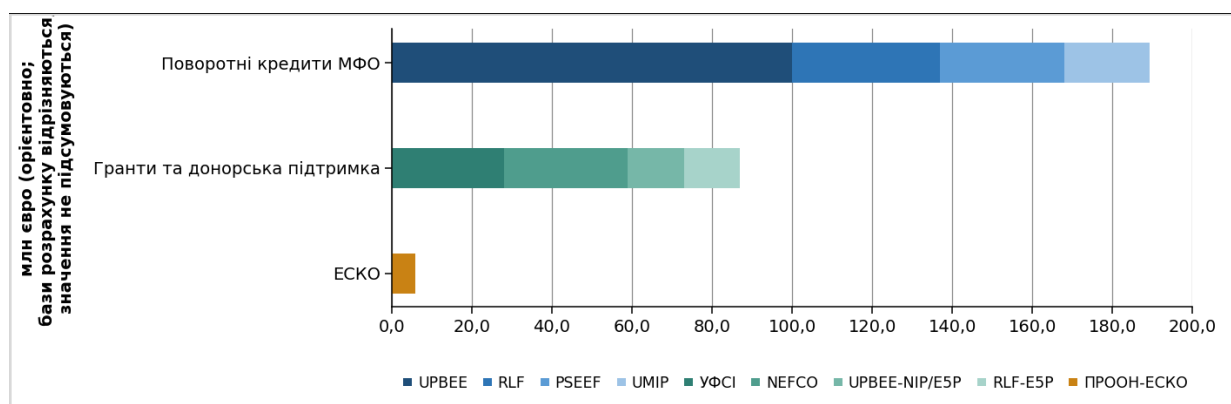
Причина є структурною. Строк окупності сонячних проєктів ЕСКО становив близько трьох років, і вони залишалися придатними для укладення договорів за воєнної інфляції. Натомість для проєктів термомодернізації зі строком окупності 7–8 років укласти договори стало складно після того, як положення про індексацію на інфляцію підвищили витрати до рівня, на який громади не були готові погоджуватися (ПРООН, 2025). Тому за нинішніх умов саме пакети глибокої термомодернізації є найскладнішим випадком для моделі ЕСКО.

Отже, обмеження внутрішніх і ринкових інструментів полягає не у формальній відповідності критеріям, а в тому, наскільки конструкція інструментів відповідає економічним параметрам проєктів: для ФДУ потрібні кредитоспроможні позичальники та прийнятні строки окупності, тоді як модель ЕСКО працює лише тоді, коли ризики можна належно врегулювати умовами договору, а досягнуту економію — достовірно підтвердити порівняно з базовим рівнем енергоспоживання. Глибока реновація МГБ створює труднощі для обох моделей.

Це центральна теза дослідження: проблема полягає не в кількості каналів фінансування, а у відсутності незалежної від окремих програм спроможності, необхідної для доступу до них і їх використання. Ще один інструмент із такою самою конструкцією, ймовірно, відтворив би, а не усунув нерівномірну картину, яку показують ці дані.

У сукупності за всіма трьома групами обсяг ідентифікованої підтримки становить близько €190 млн у формі кредитного фінансування МФО, яке вже доступне або щодо якого взято зобов'язання, а також приблизно €87 млн грантової та іншої підтримки, що надається через донорські канали, і менший обсяг інвестицій за моделлю ЕСКО. Ці показники ґрунтуються на непорівнюваних категоріях і не мають складатися в єдину суму, але навіть разом вони становлять лише невелику частку від довоєнної оцінки у €2 млрд (ЄІБ, 2020).

Рисунок 1: Ідентифіковані інструменти підтримки, релевантні для МГБ, за типом фінансування

Джерело: розрахунки автора (розділи 2.1–2.3). Примітки: 1) Значення стовпчиків за категоріями не можна підсумовувати. Для UPBEE показано окремий бюджет на громадські будівлі; для всіх інших інструментів — ідентифіковану вартість підпроєктів МГБ (зобов'язання або виплати), тому ці значення є нижніми межами. 2) ФДУ окремо не показано: єдиний ідентифікований проєкт термомодернізації МГБ має загальну вартість €12,7 млн (приблизно €0,25 млн). 3) Суми у гривнях перераховано за офіційним курсом Національного банку України — 51,7 грн/євро (червень 2026 року).

3 Вузькі місця та рекомендації

Інструменти підтримки можна ефективно використовувати лише там, де громади спроможні перетворити потреби в реновації на підготовлені, придатні для фінансування та реалізації проєкти. Для цього потрібні спроможність планувати, базові дані про будівлі, системи енергоменеджменту, технічна документація, закупівельна спроможність і достатня фінансова

стійкість. Якщо ці передумови слабкі, фінансування може формально існувати, але на практиці його буде складно освоїти.

3.1 Планування на рівні громад

Там, де МЕП існують, вони можуть агрегувати потреби в реновації, закріплювати базові припущення та допомагати перетворювати місцеві пріоритети на проекти, придатні для фінансування; за відсутності МЕП потреби в реновації залишаються фрагментованими. Практична рекомендація полягає в тому, щоб розглядати планування на рівні громади як відправну точку для формування проєктного портфеля, а не як окремий формальний документ для дотримання вимог. Відповідальність за цей перехід лежить насамперед на самих громадах, а агенції регіонального розвитку та обласні адміністрації можуть сформувати додаткову посередницьку ланку (АЕМУ, 2026).

3.2 Базові дані

Без достовірних базових даних про енергоспоживання громади не можуть визначати пріоритети, формувати переконливі інвестиційні обґрунтування, об'єднувати однотипні будівлі для зниження трансакційних витрат або верифікувати досягнуту економію — усе це є вимогами чи необхідними передумовами *acquis* ЄС у сфері будівель. Дані про будівлі мають стати практичною інфраструктурою доступу до фінансування, а не лише звітністю. Доступ до більших інструментів для МГБ можна було б пов'язати з мінімальним пакетом даних, а програми мали б фінансувати його підготовку там, де бракує спроможності. Держенергоефективності могло б визначити такий пакет, а Мінрозвитку й МФО — запровадити його як спільну умову доступу.

3.3 Енергоменеджмент

Неповне охоплення енергоменеджментом може обмежувати не лише моніторинг і визначення пріоритетів, а й спроможність громад отримувати доступ до інструментів підтримки з державною участю (Верховна Рада України, 2021). Тому енергоменеджмент у громаді має бути належно забезпеченою постійною функцією зі штатним персоналом, а не формальним обов'язком. Масштабування реновації потребує призначеного і підготовленого енергоменеджера, який підтримує базові показники, відстежує споживання та перетворює ці дані на інвестиційні пріоритети. Ця функція може бути організована в межах окремої громади або спільно для кількох менших громад через обласні чи посередницькі структури. Стимули також потребують змін: використання економії для винагородження результатів на рівні громади залежить від ухвалення відповідного положення кожною місцевою радою, як це зробив Чортків (ПРООН, 2019). Типове положення на національному рівні знизило б цей бар'єр і дало б змогу частково фінансувати цю діяльність за рахунок досягнутої економії.

3.4 Спроможність готувати проєкти

Нині підтримка підготовки проєктів доступна через обмежену кількість каналів, прив'язаних до окремих програм, а не через загальнонаціональну систему. Офіси декарбонізації та енергоефективності, задумані як регіональні «єдині вікна» підтримки громад, працюють лише у восьми областях (Держенергоефективності, 2026). Спроможність із підготовки проєктів має

бути постійною та незалежною від конкретних програм, а не існувати лише як окремий компонент деяких із них. Не слід очікувати, що громади приходитимуть по підтримку вже з повністю підготовленими проєктами.

В Україні основи такої системи вже існують у вигляді Офісів декарбонізації та енергоефективності, агенцій регіонального розвитку й обласних адміністрацій. Держенергоефективності та Мінрозвитку мають поширити цю мережу на всю країну, а прогалину у фінансуванні підготовки можна було б закрити спеціальним вікном підготовки проєктів реновації МГБ, прив'язаним до UPBEE або механізму відновлення інфраструктури України FIRST, за зразком польського пілотного проєкту ELENA. Польща демонструє працездатну модель. З 2016 року Національний фонд охорони довкілля та водного господарства (NFOŚiGW) забезпечує функціонування безоплатної загальнонаціональної мережі енергетичних консультантів через регіональні фонди, надаючи муніципалітетам консультаційну підтримку з питань планування, підготовки та фінансування проєктів (NFOŚiGW, б.д.). У 2026 році її доповнив центр компетенцій ЄІБ ELENA, що готує інвестиційну документацію — аудити, техніко-економічні обґрунтування, проєктування та закупівлі — щонайменше для 80 проєктів термомодернізації громадських будівель. Гранти ELENA зазвичай покривають до 90% витрат на підготовку за умови запуску інвестицій обсягом приблизно у 20 разів більшим за суму гранту (NFOŚiGW, 2026; ЄІБ, б. д.). Національні механізми України — Ukraine FIRST та Урядовий механізм підготовки проєктів — наразі забезпечують підготовку лише централізовано відібраних проєктів загальнодержавного стратегічного значення і поки що не функціонують як постійно діюча система підтримки, до якої громади можуть звертатися безпосередньо (ЄБРР, 2025с; Світовий банк, 2025). Саме цю прогалину могло б заповнити таке вікно.

3.5 Фінансові обмеження громад та обмеження щодо запозичень

Фінансова спроможність громад є окремим обмеженням реалізації, оскільки кредитні та змішані інструменти реновації МГБ часто вимагають місцевого співфінансування, погодження запозичень, місцевих гарантій або спроможності управляти багаторічними зобов'язаннями з погашення. На місцеві запозичення поширюються встановлені Бюджетним кодексом обмеження щодо обсягу боргу та витрат на його обслуговування, а також процедури погодження Міністерством фінансів місцевих запозичень і місцевих гарантій (Міністерство фінансів України, б. д.; Decentralization.ua, 2024). У воєнних фіскальних умовах, коли державні фінанси України залишаються під значним тиском, ці правила ускладнюють кредитне фінансування реновації для громад зі слабшими бюджетними позиціями або обмеженими можливостями для запозичень (Богдан, 2024).

Кредитні інструменти потребують сильніших механізмів зниження ризиків і підвищення фінансової доступності. Самі гранти не розв'яжуть проблему освоєння фінансування, якщо громади не можуть залучати кредити або управляти їх погашенням. Там, де передбачається масштабування реновації за рахунок кредитного фінансування, слід розглянути застосування зовнішніх кредитних гарантій, механізмів покриття перших збитків і підтримки процентних ставок, подовження строків кредитування та надання спеціалізованої допомоги

громадам у проходженні процедур погодження місцевих запозичень Міністерством фінансів. Це питання дизайну інструментів, яке МФО, Міністерство фінансів і донори мають вирішувати спільно.

3.6 Проблеми освоєння фінансування та доступу

Частина повільного освоєння, описаного у розділі 2, відображає зміну пріоритетів у воєнний час, а не лише неспроможність реалізовувати проекти: під обстрілами аварійні ремонти зазвичай мають вищий пріоритет, ніж глибока реновація. Однак викладені тут обмеження реалізації є структурними, а не лише спричиненими війною; вони діятимуть щоразу, коли реновація підніматиметься у переліку пріоритетів, тому їх не можна просто відкласти до завершення війни. Отже, воєнні умови не знижують, а підвищують важливість спроможності громад освоювати фінансування.

Шляхи доступу слід диференціювати залежно від готовності громад. Більші міста можуть управляти складними схемами глибокої реновації, забезпеченими кредитним фінансуванням, тоді як меншим громадам або громадам із нижчою інституційною чи фінансовою спроможністю потрібні простіші точки входу: стандартизовані пакети енергоаудиту, шаблони поетапної реновації, типові рішення для поширених типів будівель і посилена підтримка на етапі підготовки. Диференціація має робити глибоку реновацію доступною, а не знижувати рівень амбіцій.

Об'єднання проєктів має стати стандартним елементом програм підтримки. Однотипні громадські будівлі, проєкти реновації яких координує одна територіальна громада, орган обласного рівня або уповноважена організація-посередник, слід об'єднувати в портфелі, що знижують трансакційні витрати на проведення енергоаудитів, закупівель і технічного нагляду та роблять невеликі проєкти привабливими для кредиторів. Об'єднання проєктів також закладене в логіку механізмів підготовки проєктів на зразок ELENA: вимоги щодо співвідношення між обсягом залучених інвестицій і грантом на підготовку сприяють формуванню об'єднаних інвестиційних програм, а не проєктів для окремих будівель. Це природно відводить органам влади обласного рівня та агенціям регіонального розвитку роль агрегаторів таких портфелів.

У результаті виникає проблема зі спроможністю освоювати наявне фінансування: саме по собі збільшення обсягів фінансування не призведе автоматично до зростання кількості завершених проєктів реновації, якщо паралельно не буде посилено спроможність до їх практичної реалізації. Ці обмеження взаємно посилюють одне одного:

- недостатня спроможність муніципалітетів до планування знижує попит на систематизовані дані про будівлі;
- неповні базові дані ускладнюють енергетичний менеджмент, визначення пріоритетів і верифікацію економії енергії, тоді як фрагментарний енергоменеджмент ускладнює формування належно обґрунтованих портфелів проєктів;
- обмежені за масштабом або недостатньо підготовлені портфелі проєктів посилюють фінансові обмеження та обмеження щодо залучення запозичень;

- фінансові обмеження можуть призводити до спрямування дефіцитних коштів на аварійні ремонти замість глибокої реновації.

Тому наявні інструменти підтримки слід оцінювати не лише за номінальним обсягом передбаченого фінансування, а й з огляду на механізм доступу до них, обсяг вимог щодо підготовки проєктів і здатність компенсувати нерівномірний рівень спроможності до їх реалізації.

4 Висновки

Проблему реновації муніципальних громадських будівель в Україні неможливо розв'язати лише додаванням нових інструментів фінансування. Наявні інструменти — кредити МФО, донорські гранти, технічна допомога, внутрішнє кредитування та механізми ЕСКО — уже забезпечують кілька каналів підтримки, але ідентифікована підтримка покриває лише невелику частку навіть довоєнної оцінки ЄІБ у €2 млрд (ЄІБ, 2020). За нинішніх обсягів підтримки визначальним обмеженням є брак «проміжної ланки» (missing middle) — системи реалізації, яка перетворює доступне фінансування на завершені проєкти з реновації, хоча сам обсяг фінансування залишається значно нижчим за оцінену потребу. Для подолання розриву на шляху до реновації, узгодженої з вимогами ЄС, потрібні і додаткове фінансування, і спроможність його освоїти.

Загальний висновок для політики полягає в тому, що Україні не слід створювати ще один ізольований інструмент підтримки, якщо він не усуватиме системні вузькі місця, визначені в цьому дослідженні. Без такої архітектури додаткове фінансування й надалі даватиме фрагментовані результати; за її наявності реновацію муніципальних громадських будівель можна буде масштабувати як складову зміцнення стійкості України, наближення до законодавства ЄС і довгострокового відновлення.

Список джерел

- Асоціація «Енергоефективні міста України» (АЕМУ). (2026). «Два дні у Львові: як область може допомогти своїм громадам». <https://enefcities.org.ua/novyny/dva-dni-u-lvovi-yak-oblast-moje-dopomogty-svom-gromadam/>
- Богдан, Т. (2024). Фіскальні тенденції в Україні та потреби економічного відновлення, реконструкції і європейської інтеграції. Віденський інститут міжнародних економічних досліджень (wiiw). <https://wiiw.ac.at/ukraine-fiscal-developments-and-needs-for-economic-recovery-reconstruction-and-european-integration-dlp-7090.pdf>
- Кабінет Міністрів України (КМУ). (2023). Про схвалення Довгострокової стратегії термомодернізації будівель на період до 2050 року та операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2026 роках. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1228-2023-%D1%80?lang=en>
- Фонд декарбонізації України (ФДУ). (б. д.). Кредитування. <https://fdu.com.ua/en/loan>
- Фонд декарбонізації України (ФДУ). (2025). Звіт за 2024–2025 роки. <https://res2.weblium.site/res/66baedc5c18ef546fa108bc6/694959b05f672ab1c849359a>
- Decentralization.ua. (2024). Місцеві запозичення та місцеві гарантії: алгоритм дій. <https://decentralization.ua/news/18170>
- ЄБРР. (2017). Рамковий механізм фінансування енергоефективності публічного сектору України. <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/47699.html>
- ЄБРР. (2020). PSEEF: енергоефективність громадських будівель у Дніпрі. <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/51563.html>
- ЄБРР. (2022). Рамковий механізм стійкості та збереження засобів до існування. <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/53662.html>
- ЄБРР. (2025a). RLF — енергоефективність громадських будівель у Дніпрі III. <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/55787.html>
- ЄБРР. (2025b). Протокол засідання Ради директорів. https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/strategies-and-policies/ebrd-board-activity/2025/BDSM2517w.pdf
- ЄБРР. (2025c). Україна відновлюватиме інфраструктуру за підтримки ініціативи Ukraine FIRST. <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/ukraine-to-rebuild-infrastructure-with-support-from-ukraine-first-initiative.html>
- ЄБРР. (2026). RLF — енергоефективність у Рівному. <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/56242.html>
- EEAS. (2023). ЄІБ надає 3 млн євро на енергоефективну модернізацію у трьох містах України. Представництво Європейського Союзу в Україні. https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eib-delivers-%E2%82%AC3-million-energy-efficient-upgrades-three-ukrainian-cities_en
- EEAS. (2025). ЄС надає понад 18 млн євро для зміцнення муніципальної інфраструктури України. Представництво Європейського Союзу в Україні. https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-provides-over-%E2%82%AC18-million-strengthen-ukraine%E2%80%99s-municipal-infrastructure_en
- EEAS. (2026). У північно-західній Україні відкрили школу після енергоефективної модернізації за підтримки ЄС. Представництво Європейського Союзу в Україні. https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/school-northwestern-ukraine-opens-following-eu-supported-energy-efficiency-upgrade_en
- ЄІБ. (б. д.). ELENA — Європейська допомога місцевій енергетиці. <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>
- ЄІБ. (2015). Україна: ЄІБ підтримує модернізацію муніципальної інфраструктури в обсязі 400 млн євро. <https://www.eib.org/en/press/all/2015-178-eib-supports-the-upgrade-of-municipal-infrastructure-in-ukraine-with-eur-400-million>

- ЄІБ. (2020). Україна підвищуватиме енергоефективність громадських будівель завдяки кредиту ЄІБ у 300 млн євро. <https://www.eib.org/en/press/all/2020-261-ukraine-to-increase-energy-efficiency-of-public-buildings-with-eur300-million-loan-from-eib>
- ЄІБ. (2021). Інвестиційна платформа сусідства ЄС і Фонд Е5Р приєднуються до ЄІБ у підтримці енергоефективності громадських будівель України. <https://www.eib.org/en/press/all/2021-210-the-eu-nip-and-the-e5p-fund-join-the-eib-in-supporting-ukraine-s-public-buildings-energy-efficiency>
- ЄІБ. (2024). ЄІБ та Е5Р підтримують українські лікарні через надзвичайні заходи, пов'язані з війною. <https://www.eib.org/en/press/all/2024-139-eib-and-e5p-support-ukrainian-hospitals-through-war-related-emergency-measures>
- Європейський Союз. (2023). Директива (ЄС) 2023/1791 про енергоефективність (нова редакція). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_231_R_0001
- Європейський Союз. (2024). Директива (ЄС) 2024/1275 про енергетичні характеристики будівель (нова редакція). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401275
- МЕА. (2018). Енергосервісні компанії (ЕСКО). <https://www.iea.org/reports/energy-service-companies-escos-2>
- KfW. (б. д.). Покращення умов життя. Банк розвитку KfW. <https://www.kfw-entwicklungsbank.de/About-us/Ukraine/Sector-Information-USIF/>
- Міністерство розвитку громад та територій України (Мінрозвитку). (2025). Інформація щодо відібраних кінцевих бенефіціарів програми «Енергоефективність громадських будівель в Україні» в межах третього відбору заявок від органів місцевого самоврядування. <https://mindev.gov.ua/news/informatsiia-shchodo-vidibranykh-kintsevykh-benefitsiariv-prohramy-enerhoefektyvnist-hromadskykh-budivel-v-ukraini>
- Міністерство розвитку громад та територій України (Мінрозвитку). (2026). Європейські партнери нададуть 29 млн євро на термомодернізацію громадських будівель в Україні. <https://mindev.gov.ua/news/yevropeiski-partnery-nadadut-29-mln-na-termomodernizatsiiu-hromadskykh-budivel-v-ukraini>
- Міністерство фінансів України. (б. д.). Місцевий борг та місцевий гарантований борг. <https://mof.gov.ua/en/miscelij-borg-ta-miscevij-garantovanij-borg-osn-inf>
- NEFCO. (2023). Nefco продовжує розвивати зелені проєкти в Україні: 33 громадські будівлі у Чернівцях проходять енергоефективну модернізацію. <https://www.nefco.int/news/nefco-continues-to-advance-green-projects-in-ukraine/>
- NEFCO. (2024a). Проєкт енергоефективної модернізації у Рівному покращує освітнє середовище для дітей з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб. <https://www.nefco.int/news/energy-efficiency-modernisation-project-in-rivne-improves-educational-environment-for-children/>
- NEFCO. (2024b). Загальне повідомлення про закупівлі: капітальний ремонт Овруцького ліцею № 3 та Овруцької міської лікарні. <https://www.nefco.int/procurements/general-procurement-notice-thorough-repair-of-ovruch-lyceum-%E2%84%963-and-ovruch-city-hospital/>
- NEFCO. (2024c). Загальне повідомлення про закупівлі: реновація шкільних будівель до рівня майже нульового споживання енергії. <https://www.nefco.int/wp-content/uploads/2025/07/gpn-nzeb-ii-final-20240711-eng-upd.pdf>
- NEFCO. (2024d). Фінляндія та Nefco запускають проєкт будівель із близьким до нульового рівнем споживання енергії для заміни пошкоджених війною шкіл поблизу Києва. <https://www.nefco.int/news/finland-and-nefco-launch-a-nearly-zero-energy-building-project-in-ukraine/>
- NEFCO. (2025a). Країни Північної Європи надають додаткові 95 млн євро на заходи із зеленого відновлення України через Nefco. <https://www.nefco.int/news/nordic-countries-contribute-an-additional-eur-95-million-to-green-recovery-activities-in-ukraine-through-nefco/>
- NEFCO. (2025b). Запит пропозицій — технічна допомога з відбору проєктів, підготовки техніко-економічного обґрунтування та підтримки Групи реалізації проєкту (ГРП) у межах Програми Nefco «Зелене відновлення України» (друга фаза). <https://www.nefco.int/procurements/request-for-proposals-technical-assistance-nefco-green-recovery-programme-for-ukraine-second-phase/>
- NFOŚiGW. (б. д.). Проєкт енергетичного консультування. <https://doradztwo-energetyczne.gov.pl/o-projekcie/>

- NFOŚiGW. (2026). NFOŚiGW створить центр компетенцій з енергетичної трансформації в межах програми ELENA. <https://www.gov.pl/web/nfosigw/nfosigw-stworzy-centrum-kompetencji-na-rzecz-transformacji-energetycznej-w-ramach-programu-elena>
- Держенергоефективності. (2025). Місцеві енергетичні плани: умова доступу до державної підтримки заходів з енергоефективності з 1 січня 2026 року. <https://saee.gov.ua/news/mistsevi-enerhetichni-plany-stratehiia-enerhonezalezhnosti-dlia-hromad>
- Держенергоефективності. (2026). Публічний звіт Голови Держенергоефективності за 2025 рік. <https://saee.gov.ua/static-objects/saee/sites/1/publicnii-zvit-golovi-2025-final-4-26022026.pdf>
- UDEPP. (2025). Біла книга з енергоефективності громадських будівель: зобов'язання за директивами ЄС (EED, EPBD) та досвід Данії. <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/whitepaper-on-relevant-obligations-from-eu-directives-eed-epbd-and-danish-solutions-and-cases-ua.pdf>
- ПРООН. (2019). Система енергомоніторингу допомагає українському місту заощаджувати енергію та кошти. <https://www.undp.org/ukraine/news/power-monitoring-scheme-saves-ukrainian-town-energy-and-money>
- ПРООН. (2025). Звіт про засвоєні уроки з енергоефективності громадських будівель / підтримки ЕСКО в Україні. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-03/undp-ua-eeepb-lessons-learned-report-final-signed.pdf>
- УФЦІ. (2024). Модернізовано 26 медичних закладів: УФЦІ завершив масштабний медичний проєкт. Український фонд соціальних інвестицій. <https://usif.ua/en/news/modernizovano-26-medychnykh-zakladiv-ufsi-zavershyv-masshtabnyi-medychnyi-proiekt>
- УФЦІ. (2026). УФЦІ-VIII: сприяння розвитку соціальної інфраструктури — проєкт УФЦІ.VIII. Український фонд соціальних інвестицій. <https://usif.ua/en/project/20>
- Верховна Рада України. (2021). Закон України «Про енергетичну ефективність» № 1818-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>
- Світовий банк. (2025). Підготовка стійких проєктів для сприяння відновленню України (PREPARE Ukraine). <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099032625052518927/pdf/P508490-e2e7fa85-c01e-48f4-a48e-90253f83f777.pdf>